

**SPORT TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV FAOLIYATINI
OPTIMALLASHTIRISHNING AMALIY USULLARI****Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383372>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatini optimallashtirishning ilmiy-nazariy asoslari, zamonaviy amaliy usullari va innovatsion yondashuvlari chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport sohasidagi islohotlar, xususan boshqaruv tizimini takomillashtirish, raqamlashtirish va samaradorlikni oshirish bo'yicha qarorlar asosida federatsiyalar, professional klublar, sport maktablari va boshqa tashkilotlarda strategik rejalashtirish, KPI tizimi, raqamli transformatsiya, kadrlar boshqaruvi, moliyaviy optimallashtirish va monitoring mexanizmlari yoritilgan. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo'limida amaliy misollar, xalqaro tajribani moslashtirish, muammolar va samarali yechimlar batafsil ochib berilgan.

Maqola sport tashkilotlari rahbarlari, menejrlari, trenerlar, tadqiqotchilar va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, mamlakatimizda professional sportni rivojlantirish, resurslardan oqilona foydalanish va sog'lom avlod tarbiyasida boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sport tashkilotlari boshqaruvi, faoliyatni optimallashtirish, strategik rejalashtirish, KPI tizimi, raqamli transformatsiya, kadrlar menejmenti, moliyaviy optimallashtirish, monitoring mexanizmlari, Prezident islohotlari, samaradorlik.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически и практически анализируются основы, современные практические методы и инновационные подходы к оптимизации управленческой деятельности в спортивных организациях Республики Узбекистан. На основе спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева, в частности решений по совершенствованию системы управления, цифровизации и повышению эффективности, раскрываются вопросы стратегического планирования, системы KPI, цифровой трансформации, управления кадрами, финансовой оптимизации и механизмов мониторинга в федерациях, профессиональных клубах, спортивных школах и других организациях. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа подробно рассматриваются практические примеры, адаптация международного опыта, проблемы и эффективные решения. Статья предназначена для руководителей спортивных организаций, менеджеров, тренеров, исследователей и студентов и служит развитию профессионального спорта, рациональному использованию ресурсов и повышению эффективности управления в воспитании здорового поколения.

Ключевые слова: управление спортивными организациями, оптимизация деятельности, стратегическое планирование, система KPI, цифровая трансформация, управление кадрами, финансовая оптимизация, механизмы мониторинга, реформы Президента, эффективность.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical and practical analysis of the foundations, modern practical methods, and innovative approaches to optimizing management activities in sports organizations of the Republic of Uzbekistan. Based on sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev, particularly decisions on improving the management system, digitalization, and efficiency enhancement, it examines strategic planning, KPI systems, digital transformation, human resource management, financial optimization, and monitoring mechanisms in federations, professional clubs, sports schools, and other organizations. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section details practical examples, adaptation of international experience, problems, and effective solutions.

The article is intended for heads of sports organizations, managers, coaches, researchers, and students, and serves the development of professional sports, rational use of resources, and improvement of management efficiency in nurturing a healthy generation.

Keywords: sports organizations management, activity optimization, strategic planning, KPI system, digital transformation, human resource management, financial optimization, monitoring mechanisms, Presidential reforms, efficiency.

Ilmiy asoslari: Sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatini optimallashtirish zamonaviy sport menejmentining markaziy masalasidir. O'zbekiston Respublikasida Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan islohotlar sport boshqaruv tizimini tubdan takomillashtirish, samaradorlikni oshirish va xalqaro standartlarga moslashtirishni asosiy yo'nalish qilib belgilagan. Prezidentning 2018-yilgi PF-5924-sonli Farmoni va keyingi yillardagi sport sohasini rivojlantirish bo'yicha qarorlari boshqaruvni optimallashtirishning huquqiy va strategik asosini yaratgan.

Prezidentimizning asarlarida va nutqlarida "Boshqaruv samaradorligi – har qanday tashkilot muvaffaqiyatining kaliti" degan g'oya doimiy ta'kidlanadi. Sport tashkilotlarida boshqaruvni optimallashtirish nafaqat moliyaviy natijalarni, balki sport yutuqlarini, yoshlar tarbiyasini va ijtimoiy ta'sirni ham oshirish vositasidir.

Ilmiy jihatdan boshqaruv faoliyatini optimallashtirish quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

1. Strategik optimallashtirish — uzoq muddatli maqsadlar va KPI ko'rsatkichlarini belgilash.
2. Operatsion optimallashtirish — jarayonlarni soddalashtirish va xarajatlarni kamaytirish.
3. Raqamli optimallashtirish — ERP tizimlari, big data va sun'iy intellekt yordamida boshqaruv.
4. Inson resurslarini optimallashtirish — malaka oshirish, motivatsiya va samarali jamoa shakllantirish.
5. Moliyaviy va risklarni optimallashtirish — byudjet boshqaruvi va xavflarni minimallashtirish.

O'zbek olimlari (sport menejmenti, iqtisodiyot va boshqaruv nazariyasi bo'yicha mutaxassislar) bu mavzuni chuqur tadqiq etgan.

Ular klassik boshqaruv nazariyalari (Taylor, Fayol, Drucker) va zamonaviy yondashuvlarni (Lean Management, Agile, Digital Governance) milliy sport tizimiga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydilar. Prezident strategiyalari bu ilmiy izlanishlar uchun amaliy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy asoslar xalqaro tajribaga (FIFA, IOC boshqaruv standartlari) va milliy qonunchilikka asoslanadi. Optimallashtirish natijasida boshqaruv samaradorligi 30-50% ga oshishi mumkinligi ilmiy tadqiqotlarda isbotlangan.

Tahlil bo'limi: O'zbekiston sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatini optimallashtirishning amaliy usullarini tahlil qilganda bir qator muvaffaqiyatli tajribalar kuzatilmoqda. Prezident topshiriqlari asosida ko'plab federatsiyalar va klublarda raqamli platformalar joriy etilgan.

Amaliy usullar va misollar:

- KPI va natijaga yo'naltirilgan boshqaruv — har bir bo'lim uchun aniq ko'rsatkichlar belgilash (sport natijalari, moliyaviy ko'rsatkichlar, ijtimoiy ta'sir). “Paxtakor” va “Nasaf” klublarida bu tizim joriy etilgani natijasida samaradorlik oshgan.

- Raqamli transformatsiya — elektron hujjat aylanishi, onlayn monitoring va mobil ilovalar orqali real vaqt boshqaruvi.

- Lean va jarayonlarni optimallashtirish — ortiqcha hisobotlarni qisqartirish, qaror qabul qilish tezligini oshirish.

- Kadrlar boshqaruvini optimallashtirish — malaka oshirish dasturlari, rotatsiya va motivatsion tizimlar.

- Moliyaviy optimallashtirish — byudjet xarajatlarini tahlil qilish va resurslarni qayta taqsimlash.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, an'anaviy boshqaruv usullari bilan solishtirganda zamonaviy optimallashtirish usullari xarajatlarni 25-40% ga kamaytiradi va sport natijalarini barqarorlashtiradi. Biroq, muammolar mavjud: ba'zi tashkilotlarda raqamli infratuzilma yetarli emas, rahbarlarning zamonaviy usullarga tayyorgarligi past va o'zgarishlarga qarshilik kuzatiladi.

Xalqaro tajribani moslashtirish (Germaniya Bundesliga klublari, AQSh NCAA tizimi) orqali tavsiyalar:

- Har yili strategik audit o'tkazish.
- AI yordamida bashoratli tahlil (predictive analytics).
- Markazlashgan boshqaruv platformalarini yaratish.
- Doimiy o'quv va o'zgarishlarni boshqarish dasturlarini joriy etish.

Qo'shimcha tahlil: pandemiya sharoitida onlayn boshqaruv tajribasi, gender tengligi va yosh mutaxassislar jalb qilish orqali boshqaruvni yangilash, ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni hisobga olgan optimallashtirish modellari kabi jihatlar ham dolzarbdir.

Xulosa: Sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatini optimallashtirishning amaliy usullari Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligidagi islohotlarning muhim natijasidir. Strategik rejalashtirish, raqamlashtirish va kadrlar siyosatini takomillashtirish orqali sport tashkilotlari nafaqat ichki samaradorlikni, balki xalqaro raqobatbardoshlikni ham oshiradi.

Kelajakda bu yo'nalishni yanada rivojlantirish “Yangi O'zbekiston” strategiyasining muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga xizmat qiladi va sog'lom, raqobatbardosh avlod tarbiyasini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantrish. 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejrlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash metodlari" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>

22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o'g'li, Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li.** 28.03.2025. "Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari". <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo'llari." <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li, A. Q. Nurullayev.** "The origin and development of athletics" 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li.** "Middle long distance running" 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li.** "Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati" 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>